

DEO DUCE ATQUE AUSPICE.
DISPUTATIO GRADUALIS

THEOREMATA
Quædam philosophica
continens,

QUAM

Cum consensu amplissimæ facultatis Philosophicæ in Regiâ A-
cademiâ Aboënsi pro gradu Magisterij in philosophia consequendo:

Magnifico Rectore,

Admodum Reverendo & excellentissimo VIRO,

DN. M. SIMONE KEXLERON.

Mathematicum Professore ordinario & in Pŷtis Pasto-
re digniss: Mecoenate suo ætatem suspiciendo.

SPECTABILIq; DECANO,

Reverendo & Præclarissimo VIRO,

DN. M. ABRAHAMO GEORGII THAUVONIO

Phyf: & Botan. Professore P. atq; in Lundo Past. meritiss.

Promotore Jugiter honorando.

SUB PRÆSIDIO

Reverendi & Præclarissimi VIRI,

DN. M. PETRI BERGII; Lingg. Ebrææ & Græ-

cæ Professoris ordinarij; Præceptoris plurimum colendi.

In auditorio Majori publicè ventilandam exhibet.

JONAS PETRI & SUDERMANNUS.

Ad diem 16 Junij anni currentis 1655.

A B O Æ

Impressa à PETRO Hanson Acad Typogr.

Reverendissimo, Amplissimo & Nobilissimo VIRO,
DN. JOHANNI MATTHIÆ Olloquist;
S. S. Theologiæ ac Phil. Doctori celeberrimo, Diœcesis
Strengnensis Episcopo longè dignissimo, consistorii Ecclesia-
stici præfuli & collegii ibidem Regii inspectori gravissimo:
Patrono magno & Promotori suo æternum devenerando.
Toti insimul sacro ac venerabili Consistorio Strengnensi, fa-
vore ac promotione ut sibi propensissimo; ita pietatis zelo &
debitæ observantiæ cultu perpetim prosequendo.

N E C N O N

Nobilissimè, Spectatissimè & Prudentiss. VIRIS
DN. HENRICO Bliffwenfloo; Hæreditario in
Hyskelay &c. Sueo Gothicæ metropolis senatori meritissimo
& commerciorum, vulgò *compagnies*, Directori acuratissimo
promotori & benefactori ætatem devenerando.

DN. JACOBO Gyllenstake / Hæreditario in Rasva-
tula &c vectigalium Aboæ Majorum Præfecto solertissimo,
hospiti & Nutritio liberatissimo, Patris ad instar colendo.

U T E T

Reverendis, clariss. & vigilantiss. VIRIS.
DN. M. JULINO; Nycopiæ occidentalis Pastori di-
gniss. & adjacentium Eccles. præposito per celebri: Promo-
tori, Jugiter colendo.

DN. M. LUCÆ Gaddio; Pastori in Båling/ meritif-
simo; favitori suo honorando.

DN. NICOLAO Bröms; Pastori in Stigtompta/fi-
deliss. fautori certissimo.

*Disputationem hanc gradualem in
spem Patrocinij & promotionis
Reverenter & officiosè litat.*

AUTH. & RESP.

IN NOMINE JESU,
I. THEOREMA.

Logica dividitur in Inventionem & iudicium.

Hanc divisionem bonam & legitimam esse, sequentibus rationibus, probamus.

1. Quia partes ejus cum toto consentiunt; inter se verò dissentiunt.

2. Et singulas mentis operationes complectitur.

Tot enim sunt Logicæ partes constituendæ, quot mentis operationes. Quæ sunt duæ: Vel enim de rebus cogitamus, easq; simpliciter invenimus & apprehendimus, quæ dicitur inventio; vel disponimus & judicamus hinc dispositio sive iudicium; ex hisce notum est; duas tantum partes esse logicæ; & non plures.

3. Hujus sententiæ parens Eloquentiæ favet, in Top. ad. Trebat, qui differendi duas esse partes; ait.

Hæc divisio est integri in sua membra; quod patet ex modo prædicationis; quia hic totum, quod distribuitur; suum habet esse à partibus scilicet inventionem & iudicio. Logica non potest prædicari de suis partibus in casu recto, seorsim & univocè; Nam sic non dico inventio est logica; sed est Logicæ pars. Inventio & iudicium non enunciantur de Logica disjunctivè, ut Logica est Inventio aut Iudicium; Sed copulativè, hoc modo; Logicæ partes sunt inventio & Iudicium.

Inventio præcedit, Judicium sequitur.

Inventio est prior (1.) Ordine naturæ; Nam si quis velit instituere Judicium de re aliqua; omnino requiritur, ut res ipsa inventa sit. Sic calceum facturum opus habet corio. (2.) Ordine doctrinæ; quia cognitio inventionis ad cognitionem judicii plurimum facit. (3.) Facultas mentis apprehensivâ prior est judicativâ, Ergo pars ea Logicæ, quæ illi respondet; Hæc prior est. (4) Quia simplicia & incomplexa compositis & complexis priora sunt. At inventio judicio simplicior. Illa enim terminos incomplexos; Hæc complexos suppediat.

III.

Quod non est, non potest perire.

Hoc principium cum grano salis accipiendum; Et distinguendum, inter id quod actu & quod in potentia est. Quod non est actu non potest actu perire, essentialiter vel accidentaliter. Ratio est, quia non entis nulla est affectio, & specialiter, non entis nulla est corruptio siquidem omnis corruptio præsupponit esse.

Quod est potentiâ potest perire. (1.) Quatenus cum sequi debebat, actu non sequitur; sic fructus futurus, arbore excisâ, perire dicitur. (2.) Respectu accidentium quatenus; quando in rerum natura ponitur, non habet eum statum, quem habere debebat.

Hoc principio abutuntur Photiniani; dicentes, quomodo

modo potuit, totum genus humanum perire in Adamo; quod nondum fuit. Quod non est, perire nequit & ei non potest fieri iniuria; Genus humanū labente Adamo non fuit. E. perire nequivit & ei non potuit fieri iniuria; Major fallit siquidem longè generalius est iniuria alicuj fieri quam actu rem existentem injuriā affici, illud de eo, quod non est, sed vel fuit vel erit dici potest. Hoc tantum de eo, quod actu est, ita iniuria fit piè demortuo si invidi malè de eo loquantur. Iniuria fit auctori si ejus verba, etiam defuncti in alienum sensum rapiantur. Quod ad opinionem Photinianorum attinet; præter necessitatem scrupulum movent (1). Nam totum genus humanum in Adamo periit non amittendo quod actu habuit; sed deperdendo quod habere potuit & debuit juxta ordinationem divinam. (2) Non Essentialis corruptio hic; sed accidentalis, intelligitur; hoc est non perit substantia generis humani per lapsum Adami, sed privatur primigeniā Adami sanctitate & justitiā posteritati destinata, quā nunc omnes qui nascuntur, destituuntur adeoq; æternæ mortis ac damnationis rei sunt.

IIII.

Conversatio institui ac colihonestè potest cum quibusvis hominibus.

Demonstrant sacra oracula; Doctor Gentium. Rom. 12. 18. Quantum in vobis est colite pacem cum omnibus, Heb. 12. 14. pacem sectamini cum omnibus & sanctimoniam sine qua nemo videbit Dominum, Matt. 5. 44. Diligite inimicos vestros; & salvator ipse cum

Phariseis conversabatur, & sapiens apud Samaritanos aliosq; infideles: id quoq; Apostoli fecerunt. Abrahamus tempore famis commorabatur apud Ægyptios. Gen. 12. Isaacus cum Philistæis familiariter vixit. Gen. 26. Jacobus cum socero suo Laban Idololatra per multos annos vitam traduxit & tandē foed⁹ cum illo pepigit. Gen. 31. 44. Comprobat hoc in super ipsa experientia & quotidianus usus. Hisce jam dictis satis superq; dedimus quæstionem probatam; præterea, distingvendum esse necesse duximus cum Nobiliss. & excellentissimo Dn. Gyllenstolpe Mecenate & Præceptore ætatem suspiciendo, in quæst. fasc. Eth. Sect. 2. Memb. 7. q. 5. inter conversationem Politicam, Ecclesiasticam, Ethicam & Oeconomiam; Politica quæ locum habet in conversatione civili mortalium & non tantum cum illis qui sunt ejusdem reipub. vera membra. Sed etiam cum iis, qui nec sacris nec moribus nec lingvæ nobiscum commercio cohærent.

Ecclesiastica; quæ duplex est. Interna & Externa; illa usum habet in communi Sacramentorum usu, & minimè est tuta & licita cum omnibus. Hæc in frequentando Templo simul in concionibus audiendis. Nec est simpliciter prohibita; absit tamen fraus & dolus seductionis.

Ethica & œconomica, quarum utraq; cum piis, honestis ac bonis moribus instructis instituenda & optanda est.

V.

Homo Christianus bonâ conscientia Magistratum gerere potest.

Institu-

Institutum enim esse ab ipso Deo regimen Politicum notum est. Nam noluit Deus homines bestiarum more errare: sed singulos status in genere humano, condigno ordine disponi ac gubernari, imò inter bestias etiam vestigia ducum non obscura videmus. Sic in genere apum, gruum, Elephantorum, &c Regem suum totum agmen sequitur. Constat etiam quod homo natura sit animal sociabile, ad societatem à Deo conditum. Non pauca sacra scripturæ dicta, regimen Politicum dari evincunt. Deus enim rotunda oratione testatur, Magistratum Politicum non esse humanum inventum sive confictum. Ferè innumerabilia è fonte Israëlítico adduci possunt testimonia; sed sufficit non nulla adferre. Videte quid facitis non enim hominis exercitis judicium sed Dei. 2. Par. 19. 6. Proverb. 8. 15. Per me Reges regnant legum latorez justa decernunt: per me principes imperant & Potentes decernunt justitiam. Daniel. 2. 21. Deus est qui transfert regna & constituit reges. Deut. 16. 18. judices & Magistratus constitues in omnibus portis tuis ut judicent populum justo judicio. Rom. 13. 1. Omnis anima potestati Magistratus sit subjecta: Non enim est potestas nisi à Deo. Ex paucis allatis, omnino constat Magistratum Christianum optimâ conscientia suum officium gerere posse. Cum Magistratus sit ordo à Deo constitutus, quod etiam monstrant exempla virorum religiosissimorum, Moysis, Davidis &c. Nquè Christus nec Apostoli ejus, quemquam ad Christianam religionem adductum abdicare se suo officio civili & regimine politico, jusserant. Ut liquet exemplo Centurionis Capernaitici Matth. 8. 5. Reguli capernaitici Joh. 4. 47. Cornelii Centurionis. act. 10. 1. &c.

Juramentum homini Christiano non plane prohibitum est

Modo observentur quæ Jeremiæ. 4. 2. habentur. Jures verè rectè & justè, In quovis itaq; juramento, hæc secundum Symmetriam veritatis justitiæq; examinanda probè veniunt,

- (1.) ut jures verè hoc est sine fūco fraude & simulatione.
- (2.) Jures rectè & in judicio; id est, non temerario & præcipiti ausu, sed compulsus necessitate officii & mandato Magistratus cui subes.
- (3.) Jures justè, hoc est, in rebus justis, licitis & quæ tales & tantæ sunt, ut dignæ sint juramento confirmari, Hæc si adfuerint, juramenta licita faciunt.

Aër per se & sua natura nec calidus nec frigidus nec humidus, nec ficcus nec venenatus.

Quamvis talis sensibus haud raro obiiciatur. Hoc enim sit ob variarum atomorum in aëre congregatorem factam. Sic tempore æstivo aër valdè est calidus ob ignis copiosi in aëre præsentiam. Et tempore brumali aër est frigidus valdè ob copiam aquæ; indifferenter aër se habet ad has & alias qualitates recipiendum; sicut aqua ad sapes varios.

Puncta Ebrææ linguæ literis coæva sunt.

Magna magnorū virorū de punctorum antiquitate est contentio, Sed nulla est literis potestas sine punctis, imò omnes sunt sicut corpus sine anima. Ut Schimeon Ben Jochai Doctor Judæorum eximi⁹ in suo libro Sohar: inquit. Negatis punctis nullo modo scripturæ sacre perspicuitas defendi potest, sed summa ejus inducitur obscuritas, adeo ut nec legi nec intelligi possit. Tollitur etiam perfectio scripturæ, quæ talis credenda, ut scripturæ nec addi nec quicquam adimi debeat; Deut. 4. 2. & c. 12. 32. Si puncta à Rabbinis adjecta sunt, necessum est sacre S. aliquid accessisse. Imò partem primariam. Et prius scripturam S. valde imperfectam, Deum per Moysen & alios divinos scriptores V. T. ⁴ traditam nobis reliquisse, Imò Nisi addita statim fuissent puncta & accentus, quibus explicantur voces, scriptura non potest intelligi; Nam eadem vox quoad literas, pro diversitate punctorum diversimodè legitur; & diversa fortitur significata. E. g. Schalam completus fuit, Schalom pax. Schalam integrum, Schalæm Sacrificium. Schillem & Schillum retributio. Hic una est vox quoad literas; at quoad puncta & significata non est una & eadem. Antiquissimum Rabbiorum proverbium: Qui non observat, quid intra, quid supra, & quid infra, pervertit verba Dei viventis; hic puncta & accentus intelliguntur. Hæc sententia de antiquitate punctorum plurimis & excellentissimis viris tam orthoxis quam Judæis modernis aliisq; placet, & variis probari potest argumentis. Suf-
ficiat

ficiat hac vicè unum vel alterum attulisse. Si enim à Masoretis non est punctorum inventio, sequitur puncta cum literis simul data fuisse, nam alij inventores nominari nequeunt; at Masoretæ punctorum irregularitatem notarunt, de punctis suum iudicium tulerunt. Et suam notam (o) apposuerunt. Non igitur à Masoretis est punctorum inventio. Deindè confirmatur veritas sententiæ è variis Rabbiorum Testimoniis.

Sic R. Schimeon Ben Iochaj in Midras super canticum scripto suo Zohar; dicit; Puncta, & accentus & vocales sunt doctrina Moysi è monte sinai. In libro Semadar dicit author: Si dixerit aliquis? undè scimus quod ex ore Dei dictata est punctatio, & accentuum ratio? responderi potest scripturam perfectam datam fuisse, juxta illud; scribes igitur in lapidibus omnia verba legis istius explanando benè. Deut 27. &

R. Nechonia Ben HAKKANA *ע"ר חכמים* Jonathani paraphrastæ, qui annis triginta ante Christum natus floruit, cujus scriptum omnium Rabbiorum antiquissimum habbahir vocatur, in quo hæc exstant verba in sermone latinum versa: Talia sunt puncta cum literis legis Moysi, qualis est anima viventis in corpore sicut ergo corpus sine anima est mortuum & cadaver; ita scripta seu literæ sine punctis res sunt nullius momenti, & sic relinquitur verbum Dei non fuisse perfectè scriptum. Hanc sententiam Clariss. Buxtorfius, & Laurentius Fabricius multis ac ponderosis argumentis stabiliunt. Nulla, inquit Fabr: dictio integra constitui potest absq; vocalibus, ideo vocales vocibus sunt essentielles & c. Hanc etiam sententiam Clariss. Brochmannus S. S. Theologiæ Doctor eximius multis & nervosis confirmat rationibus. Ut videre est in ejus Systemate Theologico, De Sacra S. quæst

Quæst. 9. Habemus huius rei testem omni exceptione maiorem ipsum Christum, qui Matth. 5. 18. dicit. Ἀλλὰ γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτις ἂν παρέλθῃ ὁ ἄρατος ὁ καὶ ἡ γῆ. ἰῶτα ἐν ἡμίᾳ κεραίας, ὃ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου. Hic Salvator per ἰῶτα absq; dubio literam hebraeam minimam Jod intelligit quæ Græcis Jota dr. & voce κεραίας intelligit punctum minimum literis impositum cholem, vel accentum cornutum supra literas positum, ut paser, paschta, Gæræsch κεραία ἀπὸ τοῦ κέραια @ derivata corniculum propriè notat, & per metaphoram significat apicem seu punctum supra literam positum, quale in Bibliis Ebraicis est cholem vel accentus superni ut explicat Pasor in lexico. Videtur a. Christus hic potissimum intelligere punctum cholem; Nam hoc in singulis præceptis legis negativis occurrit in voce lo. Ex hisce & aliis concludimus statuimus & credim⁹ puncta Ebræorum literis esse coæva adeo ut fides nostra tuto verbo Dei veteris Testamenti adhærere possit.

Faxit ut hæc cedant in Divini nominis gloriam Ecclesia ac Reipublica emolumentum nostramq; propriam perfectionem, qui potest omnia,

DEUS.

COROLLARIA

*Ad perfectam oeconomiam requiruntur tres personæ,
Pater, Mater & famulus.*

Cognitio Arithmetica est utilis & necessaria.

Historiarum cognitio Jucunda & utilis est.

Quantitas non potest dividi in infinitum.

Virtute ac Eruditione conspicuo VIRO,
DN. JONÆ PETRI & SUDERMANNO;
Philos. Candidato Politissimo: Amico suo per dilecto.
Pro Gradu Magisterii laudabiliter disputanti:

UT firmo polles præstans cognomine JONA,
Querceus es studiis; nomen in omen abito.
Tramite virtutis duro haud flexit tua gressus
Pauperies, virtus quercea sic rutilat
In te, quæ Sophiæ diademate tempora cincta,
Porro Magisterii jure coronat enim.

In felix omen

sc.

ABRAHAM THAUVONIUS. P.P.

ARtibus ingenuis excultus es optime Fautor,
Et clariam pergis gentem diligere IONA.
Unde tuum nomen florebit, & ampla per ævum
Virtutis surget fama decusq; tuæ.

ANDREAS STIRENIUS

Sudermannus

Phil. Cand.

Tullius eloquio; multâ simul arte decorus,
Consilio fidus Patriæ, meritisq; per omnes
Clarus & excellens cives, sic auxit honorem.
Ipse novi generis, præfatos ut nomine Scauri
Vinceret. & magnos catulos, duosq; Catones.
Hunc pietate virum superas, doctissime JONA,
Pluribus hinc fueris decorandus laudibus ergo.
Post Cathedram scandes capturus præmia digna
Musarum, Laureâq; caput tum cinget Apollo.

PETRUS MAGNI GYLLENII

Wermel. Phil. Cand.